

Kelan vastaus lapsiasiavaltuutetun kirjeeseen koskien meneillään olevaa vaativan lääkinällisen kuntoutuksen kilpailutusta

Kelaan 14.4.2026 toimittamassanne kirjeessä kerrotte saaneenne useita yhteydenottoja meneillään olevaa vaativan lääkinällisen kuntoutuksen terapioiden kilpailutusta koskien. Yhteydenotoissa on tuotu esille huolta kilpailutuksen ehtojen vaikutuksesta lasten terapioiden saatavuuteen ja laatuun. Kysytte, onko kilpailutuksen valmistelua koskevassa päätöksenteossa tehty kattava lapsivaikutusten arviointi sekä mikäli arviointi on tehty, niin millaisia vaikutuksia erityisesti kilpailutuksen uusilla ehdoilla arvioitiin olevan lapsiin.

Kelalla on lakisäätöinen velvollisuus järjestää valtakunnallisesti vaativan lääkinällisen kuntoutuksen palvelut kaikille edellytykset täyttävälle alle 65-vuotiaille asiakkaille (Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista, KKRL 9 §). Kela seuraa palveluiden saatavuutta ja riittävyttä säännöllisesti, myös vaativan lääkinällisen kuntoutuksen terapioiden (jatkossa terapioiden) tulevan sopimuskauden ajan. Vuonna 2025 terapiota sai 50 495 asiakasta, joista 55 % oli alle 15-vuotiaita lapsia. Terapioiden saajissa on monen ikäisiä ja useita eri sairauksia sairastavia asiakkaita, joiden yksilölliset tilanteet ja tarpeet vaihtelevat.

Terapioiden meneillään olevaan kilpailutukseen on tehty muutoksia verrattuna edelliseen kilpailutukseen v. 2022. Kelassa on tehty näiden muutosten vaikutusten arvioinnit, joissa vaikutuksia on arvioitu terapioiden koko asiakaskunnan näkökulmasta. Lapsiasiakkaat huomioitiin vaikutusten arvioinneissa osana terapioiden asiakaskuntaa, josta huomattava osa on lapsia. Vaikutukset asiakkaisiin ja palveluiden järjestämisvelvollisuus olivat keskeisiä näkökulmia terapioiden kilpailutusta koskevassa päätöksenteossa.

Terapioiden kilpailutukseen tehtyjen muutosten (mm. laatuvertailun poistuminen) tavoitteena on edistää terapioiden saatavuutta asiakkaille, helpottaa hankintaan osallistumista ja joustavoittaa sopimuskauden aikaista toimintaa. Kilpailutukseen tehdyt muutokset voivat lisätä terapeutteja ja asiakkaiden valinnan mahdollisuuksia joissakin terapiamuodoissa. Asiakas itse valitsee terapiansa palveluntuottajan Kelan kanssa sopimuksen tehneistä palveluntuottajista. Lisäksi kilpailutuksen valmistelussa on huomioitu hankintalain ja kuntoutuslain asettamat vaatimukset

kustannustehokkaista hankinnoista sekä tarpeellisten ja kohtuullisten kustannusten korvaamisesta (Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 2 §; KKRL 14 §).

Meneillään olevassa kilpailutuksessa terapioiden toteuttaminen ja laatu on kuvattu kokonaisuudessaan terapioiden palvelukuvauksessa. Jos palveluntuottaja osallistuu kilpailutukseen ja tekee sopimuksen Kelan kanssa terapian tuottamisesta, sitoutuu palveluntuottaja toteuttamaan terapian palvelukuvauksen mukaisesti. Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että terapia tulee toteuttaa asiakkaan tarpeen mukaan hänen arjen ympäristössään, esimerkiksi lapsen päiväkodissa.

Palvelukuvaus sisältää useita laatulementtejä, esimerkiksi terapian toteuttamisen hyvän kuntoutuskäytännön mukaisesti sekä asiakasturvallisuutta ja laadunhallintaa koskevat vaatimukset. Palveluntuottajan terapeuteilla tulee olla palvelukuvauksen mukainen koulutus ja ammattitaito käyttämiinsä menetelmiin. Lisäksi uutena vaatimuksena palvelukuvaukseen on lisätty terapeuttien ammatillinen täydennyskoulutus koko sopimuskauden ajan, mikä on yksi terapioiden laatua edistävä tekijä. Ammatillisiin täydennyskoulutuksiin osallistumisessa täytyy ottaa huomioon asiakkaiden tarpeet, terapeutin aiempi koulutus, työn vaativuus ja tehtävien sisältö.

Palvelukuvaus mahdollistaa lasten terapioiden toteuttamisen joustavasti sekä yhteistyössä lapsen läheisten ja muiden verkostojen kanssa. Lapsen läheisten ohjaus toteutuu pääasiassa terapiakäyntien yhteydessä, kuten tälläkin hetkellä. Palvelukuvaus mahdollistaa tarvittaessa myös erilliset läheisten ohjauskäynnit sekä esimerkiksi liikunta- ja harrastuskokeilut tai yhteisterapian kahden eri terapiamuodon terapeutin toteuttamana. Vuoden 2027 alusta alkaen terapiassa voidaan toteuttaa joustavasti myös ryhmäkäyntejä.

Kela on huomionnut lapsiasiakkaat terapioiden palvelukuvauksen laadinnassa ja kilpailutuksen valmistelussa. Syyskuussa 2026 Kelassa aloitetaan kuntoutuspalveluiden ja niiden hankinnan lapsivaikutusten järjestelmällisen arvioinnin suunnittelu.

Mikko Toivanen
osaamiskeskuksen päällikkö, kuntoutus ja vammaisetuudet

Johanna Rouvinen
projektipäällikkö